

jelentette az a sok segítség, biztatás, méltatás, amellyel átlagosnál nagyobb létszámú családunkhoz viszonyult. Egyik gyermekünknek így dedikálta könyvét: „Nagyapai szeretettel, Gyb”. Tény, hogy nincs nép családok nélkül, nincs Isten Országá családok nélkül. Így ír erről: „A Bokor nem célebsz-, hanem házasság hangsúlyú. A hangsúly sohasem

jelent kizárólagosságot, csak hangsúlyt” (Örököljük a Földet, 244). Tehát a Bokorban otthont találhatnak a nem házasságban élők, a nem családosok is.

Befejezés

Gyurka bácsi így vall a kincset talált ember küldetéséről: „Ha Isten szeretetre teremtette az embert,

akkor a szeretet lehetséges a földön. Akkor a szeretet nem utópia. Akkor aki szeretetet énekel, az elpidiát, reménybeli országot énekel. Az egyetlen érdemes éneket. Amely röviden csak ennyi: Jónak kell lennünk” (Örököljük a Földet, 248).

Király Ignác

Közös vonások

Gyurka bácsi és Ferenc pápa egyházmegújító törekvéseiben

Bevezetés

Egy születésnapját ünneplőnek talán az a legnagyobb ajándék, ha láthatja, hogy életműve (amit meglátott, s amire rátette az életét) folytatódik, megvalósul. 1998-as interjújában Gyurka bácsi arról álmódott, hogy a hierarchia nem üldözi, és II. János Pál Magyarországon járván meglátogatja, és testvérként kérdezi meg tőle: „Hiszed ezt?” – és eszmét cserélnek a radikális Krisztus-követésről. Ilyennek képzelte a jövő Egyházát, amelyben igazi párbeszéd lehetséges.

Először a Gyurka bácsi által megálmodott egyházképet szeretném röviden felvázolni, majd azt vizsgálom, hogyan gondolta és próbálta az akkori egyházat erre a képre formálni. A második részben Ferenc pápa egyházképét és hangsúlytevéseit vázoló fel, kiemelve a közös vonásokat. Szűkebb értelemben mindkét esetben a katolikus Egyházzal lesz szó, de valójában a Krisztus-követők szélesebb közösségére irányulnak gondolataink.

A) Gyurka bácsi

1. Személye

Leszögezhetjük, hogy piarista szerzetesként a katolikus Egyház elkötelezett papja volt. Egész életében harcolt az általa meglátott jézusi igazságokért, de mindig meg akart maradni az Egyházon belül, és ezt a törekvését haláláig megőrizte, a piarista rendházban halt meg, rendtársai között. A szovjet megszállást követően Kolakovics páter biztatására, hivatalos egyházi támogatással kezdte meg a kisközösségek szervezését, belátva, hogy ez a jövő, a megmaradás útja. Ezt a pártállam életfogytiglani börtönnel jutalmazta. Kiszabadulása után az evangéliu-

mok, s elsősorban a Jézus ajkára adott mondatok alapos analízise nyomán próbálta megfogalmazni az egyházzal azt, amit Jézustól szándékoltnak gondolt; *Keressétek az Isten országát!* című, ötkötetes munkája befejező részében találjuk meg ezt.

2. Időbeli Isten Országá

Gyurka bácsi a *Szenháromság mint szeretetközösség* életéből indul ki. Nagyon leegyszerűsítve: A Szenháromság, az Isten országa időtlen közösségének az élete – a szeretet. A Fiún keresztül kapcsolatba lép az idővel, a teremtménnyel, és létrehoz egy időbeli, szeretet vonatkozású egységet-közösséget. A Szenháromságnak ez az időbeli földi mása (lenyomata) az Ország, amelyet a Fiú fel akart építeni a világ színterén – bennünk. Ez a gyülekezet/ország az, amelyet Péterre épített (Péter biztosítja a közösségek egységének szervezési-szervezeti feltételét). Ennek az országnak alapvetően az a dolga, hogy viszonzszeresse Jézust, de ez éppen abban áll, hogy továbbvigye a Föld határáig azt, amit Jézus elsődlegesen Péterrel és a Tizenkettővel kezdett: az időtlen szeretet átplántálását az időbe. Jézus a Lélek erejében egyetlen aktuálissal zárja be az időtlen és az időbeli Ország szeretetkörét: Isten nem kíván semmi mást a maga számára az embertől, csak ember-szeretetet. Istent szeretni és embert szeretni nem két magatartás, hanem csupán egyetlen „érem” két oldala. „Hol van ez az 'Isten népe', amelyet e könyv lapjain emlegetsz? A Holdban?” – kérdezték egy ízben tőle. Ezt válaszolta: „Könyvem nem tényleges teljesítményeinkről, hanem Jézus felénk irányuló elvárásairól akar képet rajzolni.” Ugyanez a

helyzet, amikor könyve „Pétert” emleget. Nem a pápák tényleges történelmi szerepét összesíti, hanem arról a szerepről szól, amelyet a Messiás koncepciója kölcsönöz „Péternek”.

3. Hibák, amelyek félrevitték Jézus szándékát (konstantini fordulat)

a) *A magatartásbeli azonosság zárójelbe kerül:* A konstantini fordulat mindmáig alapvetően meghatározza a keresztény tudatot, és ez a mai napig is távolabbi alapja a Messiás és a mi mai tudatunk közti feszültségnek. Útja volt a keresztény tudatnak Konstantinig, de itt valami új kezdődött. A jézusi „dikaiosüné” („Istennek-tetszés”) elindul az Imperium Romanum jusztíciája (igazságosság, tisztesség, jogszerűség) felé; a „dikaiosüné”-től különvált „agapé” (szeretet) pedig hovatovább egész tartalmával elindul a normatúltesítésnek minősülés irányában. Továbbá a keresztény számára egyértelműen lehetségessé és megengedetté vált a fizikai erőalkalmazás: Istennek tetszően vágni lehetett a pogányokat, az eretneket ... és keresztényeket is. Egész népeket lehetett szerezni uralkodók révén és hadseregek kiirtása útján – „Jézus számára”. Létrejött a Trón és az Oltár szövetsége, ahogyan megvolt az idők kezdetétől vagy a kultúrák létrejöttétől kezdve mindenkoron. Megszűnik alapelvárás lenni a Jézussal való magatartásbeli azonosság, az általa hozott szereteteszmény (adás, szolgálat, szelídség) megélése. A keresztény ember immár lehet uralkodó, vagyont halmozó és fegyverforgató.

b) *A Péter-tiszt abszolútizálása:* Jézus megjövendöli Péter három-

szoros tagadását, és hozzáteszi: „valamikor megtérve erősítsd meg testvéreidet”. Aztán háromszor megkérdezi, szereti-e őt. Az emberi gyengeség tudata és a feltétlen szeretet adja az alapfeltételét a jézusi válaszból említett legeltetésnek („legeltesd juhaimat”). Nyoma sincs viszont az Újszövetségben annak, hogy szikla voltára hivatkozva a helyes látás és magatartás megfel-lebbezhetetlen birtokosának vallotta volna magát (többen kérdőre vonják). Az I. Vatikáni Zsinat megállapításaiban tetőpontig ért egy, a negyedik században és Ágoston hatá-sára is elindult szemlélet és gyakorlat, amelyről maga VI. Pál pápa vallotta: „Teljesen tudatában vagyunk annak, hogy a pápa jelenti a legnagyobb akadályt az ökumenizmus útján” (1967).

c) *A prófétai szerepkör össze-szregorodása:* A Cézárral kötött alkunak volt egy olyan mellékkö-vetkezménye, amely biztosította az alku folytán kialakult tudat stabilitá-sát: Elhalt vagy legalábbis össze-szregorodott az Isten Országában mérhetetlen fontosságú, és éppen ezért az Ószövetségben nagyon is virágzó prófétai küldetés. Az Ószö-vetségben is kettéfűrészelték a pró-fétát, de csak a testét. A sírját leg-alább díszítették; ő kettéfűrészelve is valahogy a Szövetséghez tarto-zott. Az Újszövetségen viszont úrrá lett a Cézár tekintélye. Nemcsak a testét fűrészelték ketté a prófétának, hanem a lelkét is. Az engedelmes-ség erényének mindenkeftívve tevésével eretnekké vagy elnémitot-tá lett az is, aki csak prófeta akart lenni. Ahhoz, hogy ténylegesen túl-jussunk a konstantini fordulat terem-tette korszakon, alapvetően szük-séges a prófétaság rehabilitálása.

d) *A vezetésért felelős papi nép és a vezetésből kizárt nép megosz-tottsága (szakadék):* A pap a mai közgondolkodásban: nőtlen férfi (ez diszkriminatív és kontraszelektív), a teológia a szakmája, a papság a munkaviszonya, felülről behelyezett vezető (függő viszony), így nincs megfelelő rétegződés az egyházban: elsősorban a pap az evangélium hirdetője.

e) *A szerető Atya helyett min-denható Uralkodó.* Isten nem ural-kodik (ezt csak Ágoston találta ki). Isten nem ismer semmilyen „-archiát” (uralkodást) – hierarchiát sem! Inkább a „pándúlia”, a min-

denkit szolgálni akarás jellemzi. „Él és szeret.”

4. Strukturális tisztázás: elsősorban az „Egyházrend” dolgozat alapján

a) *Egyházjog helyett egyház-rend.* Ennek a szeretetrendnek fel-tétlen elemei:

– *jézusi:* a Szentháromságból va-ló;

– *szeretet:* negatív: kiváltságra nem törekvés, nincs kiközösítés, valós tekintély kell, minden ember-nek biztosítani akarjuk, amit a ma-gunk számára emberi igénynek tartunk (szolgálat << uralkodás, adás >> vevés, békességteremtés >> erőalkalmazás);

– *közösségi:* kifejezett cél az emberiség egyesítése a szeretetben (közösségvállalás a közösségekkel, Péter-utóddal, Istennel);

– *autonóm* (pluralitás igénye, „Szeress, és tégy, amit akarsz!”). Alternatív egyházrendek, szakadé-sok alakultak ki, pedig Jézus egyhá-zának identitásához elegendő a feltét-len feltételek. Többet kívánni meg bármely közösségtől, ez ellentétben áll a jézusival.

b) *A pap fogalmának tisztázása:* Senki sem pap (Jézus nem beszél tanítványaival kapcsolatban papokról) – mindenki pap (hivatásunk mindnyájunknak ugyanaz).

c) *Kisközösség modellű egyház-rend:* 10-12 fős kisközösségekből és azok vezetőiből piramisszerűen fel-épülő modell. (Álma szerint a Kato-likus Egyházban 9 egymásra épülő szinten, világméretben megvaló-sítható lenne.) A legalsó szintet leszámítva általában két kisközös-ségben élve: felvevő és tápláló kö-zösség (az utóbbi kivéve a felső szinteken), mindezt a család, mun-kaviszony és „barátkozás” harmóni-ájában. Ez akár hivatal nélkül is funkcionál, csak közösségi kassza kell (nincs hivatalnokeltartás). Biz-tosítja az állandó zsinatban élést. Rátermettek gazdagon tagolt szolgál-ló rétege tevékenykedik (akik vá-lasztással kerülnek a közösség élére, és felhatalmazást kaphatnak a szent-ségkiszolgáltatásra is). Így nem manipulálható, biztosítja a szemé-lyes kibontakozást.

5. Gyakorlati megvalósítás Gyurka bácsi életében és a Bokorban

– A kisközösségi modell megva-lósítása kicsiben, fontos a szellemi

töltekezés („4-5 magyar összeha-jol”);

– apostolkodási (közösségépíté-si) hangsúly tudatosulása és próbál-kozás;

– pap és nem-pap közötti kü-lönbség minimalizálása;

– magatartásbeli azonosság megélése Jézussal (az adás terén: rászorulókat támogatása itthon és Harmadik Világban; az erőszak-mentesség terén: katonaságmegta-gadás, taszári békemenet a NATO-ba belépés ellen; az élet tisztelete: a halálbüntetés elleni kiállítás, nagycsa-ládós élet példa; üldöztetés vállalá-sa);

– az orthodoxiával szemben az orthopraxis kiemelése, szabad gon-dolkodás, lelkiismeret „saját zseb-ben”, csak „közös nevező”! Álom az Egyházzal (interjú, 1998): „Az uralkodó, gazdag, fegyvert használó Jézus-tanítvány ellentmondás! ... A misztériumokról tanúságot tenni üres és értelmetlen, ha mindezek nem a jézusi magatartás lételméleti hordozóiként jelennek meg a világ szemében!”;

– átrendeződéssel (nem önké-nyesen akarja az átalakulást, nem hágja át a jelenlegi egyházrendet, tehát azonosul az egyházfegyelem-mel, de gondolkodva azon, hogy milyenre kellene cserélni a jelenlegi egyházrendet). Elgondolása szerint a megvalósításhoz nem kell enge-detlenné válni az egyházban! Ez egyúttal lehetővé teszi a keresztény egységet!

6. Mit várt Gyurka bácsi a pápától?

– „Péter” (azaz a pápa) primátu-sának értelme *csak az evangélium primátusának a szolgálatában áll-hat.* Van Jézustól akart Péter-tiszt, és ennek a tisztségnek a feladata éppen az, hogy *a szeretet erejében szolgálja az összes keresztények látható egységét.* Ez a szolgálat nyilvánvalóan kizár mindenféle önkényt és uralkodást. Mivel a pápa a testvérek szolgálója, az a feladata, hogy a testvérekkel együtt segítsen megszűlni az evangéliumnak a vál-tozó korokat és helyzeteket figye-lembe vevő olyan újraértelmezését és újrafogalmazását, amelyet magu-kévvá tudnak tenni azok a „presbiter-társak” (1Pét 5,1), akik hozzá ha-sonlóan bírják Isten népe különböző kisebb és nagyobb egységeinek a bizalmát. „Péter” akkor tudja hor-dozni a jézusi szándékokat, ha érti az evangéliumi szolgálat két alapve-

tő következményét is: a) ha gyakorolja a mindenkinek mindent adást anyagiakban, szellemiekben, megbecsülésben egyaránt; b) s ha jellemzi az ellenséget nem ismerés, a mindenkit, a vele szemben ellenségeskedőket is átölelni akaró szeretet. „Péternek” tehát *szolgálnia, adnia kell, s békességre törekvőnek kell lennie, és hordoznia kell az ezekkel együtt járó kicsiséget, szegénységet és üldözöttséget*. Az egész keresztény világ Róma püspöke felé néz, s tőle várja, hogy eljusson a jézusi szándékok magasára.

– „Péternek” *belülről kell értenie azt a történelmi múltat*, amely azzá formálta Isten népét, ami; és tudnia kell, hogy ez a múlt olyan előfeltételeket teremt a rábizott nép tudatában, amelyeket nem vehet hallatlanra. „Péternek” értenie kell, hogy Isten népének teljesítőképessége eltéphetetlen kapcsolatban van az idáig olyanná-amilyenné formálódott emberi tudatával, és hogy csak olyan utakon vezetheti e népet, amelyeken az járni tud.

B) Ferenc pápa

1. Személye

Meghatározó, hogy Argentínából jön. Népszerűsége egyre nagyobb a haladó hívők és a még nem hívők körében, miközben az egyházon belüli konzervatívok modernizmussal, sőt eretnekséggel vádolják (támadói egyúttal a Zsinatot is támadják). Sokan azt várták megválasztásától, hogy a II. Vatikáni Zsinat reformjait a maguk teljességében valósítsa meg, elsősorban a Kúria területén, változtasson a római centralizmuson, mindezt az előző két pápa alatt eltitkolt és botrányos tények terhe alatt. 2015-ben, a családszinódus után 13 tiltakozó bíboros levelére válaszul 300 teológus írt támogató levelet Braziliából, egy nagy nemzetközi teológiai kongresszusról: „Inkább szeretettel, mint kánonjoggal kormányozza az egyházat; ahol a hatalom áll az előtérben, ott eltűnik a szeretet, és kialakul az irgalmasság. A katolikus egyház ma a Harmadik Világ egyháza” – mivel a híveknek csak 25%-a európai. Egyesek „marxista pápának” titulálják, a migránskérdésben képviselt álláspontja idehaza és máshol is megosztja az embereket. Éles kijelentései sokszor megütközést keltenek. De nézzük meg, hogy mi az az eszmény, amely minden szava és tette mögül felsejlik.

2. Egyházképének forrásai

– *A II. Vatikáni Zsinat*: A katolikus egyház tudatosan vállalkozott önmaga megújítására, több mint ötven éve néz szembe ezzel a kihívással, és azzal, hogy lassan halad előre az úton. A II. Vatikáni Zsinat „az Egyház zsinata volt az Egyházzal”. Az Egyház Isten népe: a Zsinat előbb a megkeresztelték azonos küldetéséről beszél, közös részeseidükről Krisztus papságából. Amikor az egyház az önmaga megújítására irányuló törekvéseket, a közösség, a kollegialitás, az ökumené, a vallásközi párbeszéd, az inkulturáció, az új evangelizáció fontosságát hangsúlyozza, VI. Pál pápa gondolataihoz nyúl vissza. Ferenc pápa *Evangelii gaudium*-ában rátalálunk a *Populorum progressio*, a népek fejlődéséről szóló enciklika, illetve az *Evangelii nuntiandi*, az evangelizációról szóló apostoli buzdítás gondolataira. VI. Pál megfogalmazza az egyház önértelmezését: nem statikusan felemelt, tüntető jel, hanem dinamikus, párbeszédessé válóság. Az 1985-ös rendkívüli szinóduson (ahol a zsinati egyháztant foglalták össze) Ferenc pápának rendkívüli szerepe volt abban, hogy megvalósuljon VI. Pálnak az a gondolata, hogy az egyház – kilépve intézményes keretei közül – váljon üzenetté. VI. Pál pápaságától kezdve az egyház tudatára ébredt annak, hogy a valóság nemcsak egy kezelendő probléma, hanem olyan élettér is, ahol a megtestesülésnek újra és újra le kell játszódnia. Az egyház minden korban újjászületik: ez veszélyekkel jár, de – ahogyan Ferenc pápa fogalmaz egyik kedves hasonlatában – ha az egyház nem lép ki, akkor nem éri ugyan baleset, viszont megöregszik és megbetegszik.

– *Romano Guardini*t mesterének tekinti (disszertációt kezdett róla), világnézet-vízióját a magáénak vallja: a kereszténység maga Jézus Krisztus, Jézus miatt cselekszünk, és feléje megyünk. A világot a keresztények menthetik meg, ha igazán hiteles keresztények, ha Krisztus él bennük.

– Az egyházzal való gondolkodásában meghatározó *Walter Kasper* szerepe is, aki a „*Kommunió-egyháztan*” megfogalmazója a „*communio*”, azaz a *szeretetközösség eszméjével* (öt kérte fel az elvált újraházasodottokról szóló téma vezetésére a családszinóduson). A *communio kommunikációt* is jelent: *az Egyházon belül, keresztényekkel,*

a nagy vallásokkal, nem hívőkkel, a modern világgal. Különbséget kell tenni a *Tradíció* és a hagyományok között! Ferenc pápa a „*kommunió-egyháztan*” a konkrét formáját fogalmazza meg: Az Egyház Isten vándorló népe, Isten nagy családja, amely nyitott a párbeszédre, nyitott mindenki felé, mindenkinek hirdeti az üdvösség örömhírét, Isten irgalmas szeretetét. Ehhez az egyházi közösségnek, minden egyes személynek meg kell térnie, ki kell lépnie zárt világából, és elmennie a végső határokig, a szegények oldalán állni, az igazság hirdetése mellett a társadalmi igazságosságért és felszabadításért is küzdeni. (A megválasztása utáni első Úrangyala után Kasper *Irgalmasság* című könyvéből idézett.)

– Ferenc pápa egyházképét *szinodális (szün-hodosz = közös út)* egyházképnek is nevezhetjük: együtt haladó, elkísérő egyház. A befogadó, megértő és irgalmat közvetítő egyházzal és az irgalom Isténéről beszél: az egyház Jézusa és az evangélium Jézusa feszültségben áll. Jézus közösséget alapított, amely intézményesült. Hatalmas érték, de megmerevedett, betokosodott.

– *Az 1964-es „Katakomba-szerződés”* Ferenc pápa szemléletének egyik fontos forrása, a szegénységben elkötelezett egyház jelentős dokumentuma, amelyhez ő maga is csatlakozott. Annak idején 40 püspök a római Domitilla katakombában összegyűlve, az oltáron aláírt egy 13 pontból álló dokumentumot, amelyben önként kötelezték magukat, és tettek fogadalmat arra, hogy a zsinat befejezése után, hazájukba visszatérve az *evangélium és az ősegyház szellemiségének* megfelelően élnek, és látják el püspöki szolgálatukat. Vállalták, hogy osztoznak a hívek többségét kitevő szegények sorsában, például a lakás, az étkezés, az öltözködés és a tömegközlekedési eszközök igénybevétele tekintetében. A püspöki „hivatal” jelvényeit sem drága fémekből, hanem olcsó anyagokból készítetik; elutasítják a hatalmat kifejező hagyományos megszólításokat, lemondanak mindenféle vagyonról. Nagy súlyt fektetnek a társadalmi igazságosság megvalósulásának elősegítésére nemzeti és nemzetközi területen egyaránt. Nagyobb szerepet juttatnak az egyszerű híveknek (laikusoknak), fontosnak tartják a püspökök kollegialitását és a nyi-

tottságot minden egyháztagnak és a másvallásúak felé egyaránt.

3. Egyházmegújítási lépései

– Az eddigi kevert istenkép helyett Isten legalapvetőbb tulajdonságának, az irgalmasságnak hirdetése; beszédeiben szinte minden erre vezethető vissza. Megválasztása után hamarosan meghirdette az Irgalmasság Rendkívüli Szentévé.

– A szegényeket szolgáló szegény egyház az álma! Elsődleges teológiai kategóriája a szegényekkel törődés! Kiállítás a hajléktalanok, menekültek, a társadalom peremén élők mellett. Gyakorlatilag rehabilitálja a felszabadítás teológiáját (nem az erőszakét!): nagy lépés Romero vértanú érsek (!) szentté avatása. „Ahhoz, hogy az egyház a világ sebeit begyógyítsa, a teológiának egyfajta ’tábori kórházzá’ kell lennie, ahol az irgalmasság nemcsak lelkipásztori magatartás, hanem az evangélium lényege.” Egyszerű szerzetesként él, a pápai lakosztály üres! Óriási üzenet! – Tanúságtétel a szegénység szellemében. Nem nyomorúság, hanem a boldogság lelkülete: „Mindenkinek tartson lelkiismeret-vizsgálatot: Hogyan állok a szegénységgel?” – „Amit a szegénynek adsz, nem a magadéból adod, csak azt adod vissza, ami az övé” (Ambrus). – „Az élet értékes kincs, de csak akkor fedezzük fel, ha odaajándékozunk másoknak.” – Friss példa: Karácsonyra a Szent Péter téren orvosi rendelőt nyit a hajléktalanoknak, a már meglévő hajléktalanszálló és tisztálkodási hely mellé.

– Emberiség léptékű osztózás (már VI. Pál is). „Azt birtoklóm ténylegesen, amit oda tudok adni.” Mindenkinek feladata a strukturális igazságtalanság elleni küzdelem (nemcsak a politikusoké és a vezetőké! bogotai beszéd). Nemet mond a kirekesztő gazdagságra, a közömbösség globalizációjára, a pénz bálványozására, a túlzott fogyasztásra, a konzumizmusra.

– A migránskérdés is a szociális tanítás keretébe állítandó: *elsősorban a gyökereket kell gyógyítani* (a háborús konfliktusok okait, az igazságtalanságot kell felszámolni, a szegény népek fejlődését kell elősegíteni, küzdeni kell a környezet-szennyezés ellen). 2018. január 1-jére, a béke világnapjára írt üzenetének címe: „A migránsok és a menekültek: békét kereső nők és férfiak.” Azt mondja: Irgalmas lélekkel

fogadjuk be mindazokat, akik a háborúk vagy az éhség elől menekülnek, vagy azért kényszerülnek elhagyni otthonaikat, mert ott megkülönböztetés, üldöztetés, szegénység és környezeti pusztítás az osztályrészük. [...] A bölcsesség erényével az országokat irányító személyek képesek irányítani e befogadást, a segélyezést, a védelmet, az integrációt „az igazságosan értelmezett közjó keretei között, hogy lehetővé tegyék e beilleszkedést” (vö. XXIII. János, *Pacem in terris*, 57). E személyeknek fontos felelősségük van a saját közösségeik felé, amelyek számára az igazságos jogokat és a harmonikus fejlődést biztosítaniuk kell, hogy ne legyenek olyanok, mint a balga építő.

2018. január 14-re, a Migránsok és Menekültek Világnapjára ezt írta:

„Az Átfogó Emberi Fejlődés Előmozdításának Dikasztériumán belül egy különleges tagozatot (Migránsokkal és Menekültekkel Foglalkozó Osztály) akartam létrehozni, amely kifejezésre juttatja az Egyház gondoskodását a migránsok, a kitelepítettek, a menekültek és az emberkereskedelem áldozatai iránt. Minden idegen, aki az ajtónkon kopogtat, alkalom a Jézus Krisztussal való találkozásra, aki azonosul minden kor befogadott vagy elutasított jövevényeivel (vö. Mt 25,35.43).” Ez a Tagozat dolgozott ki cselekvési pontokat az ENSZ migrációs csomagjához. Erről jelentette ki három hete: „Az ENSZ globális migrációs csomagja olyan eszköz, amely révén felelősséggel, szolidaritással és könyörülettel lehet segíteni azokat, akik elhagyják hazájukat.” Hangsúlyozta, hogy az elfogadott nemzetközi paktum a „biz-

tonságos, rendezett és szabályozott” migrációért jött létre, és viszonyítási pont kíván lenni az egész nemzetközi közösség számára. [...] „Nem vállalható az a politikai kommunikáció, amely a migránsokat teszi felelőssé minden rosszért, és megfosztja a szegényeket a reménytől” – olvasható az *idei Béke-világnapi*, néhány napja megjelent üzenetében.

– Az élet feltétlenül tisztelete: Szemléletét hűen tükrözi a következő mondat: „Ahelyett, hogy megoldanánk a szegények problémáját, és egy másfajta világban kezdenénk gondolkodni, vannak, akik csak a születési arányszám csökkentését tudják javasolni. A növekvő népesség teljes egészében összeegyeztethető az átfogó és szolidáris fejlődéssel.” – Határozottan fellép az abortusz ellen. – Nagy jelentőségű, hogy döntött a Katolikus Egyház Katekizmusa 2267. pontjának új megfogalmazásáról: „...az Egyház az evangélium fényénél tanítja, hogy a halálbüntetés megengedhetetlen, mert vét a személy sérthetlensége és méltósága ellen, és eltökélten küzd annak eltörléséért az egész világon.”

– Erőszakmentesség: 2017. január 1-re, a Béke Világnapjára megfogalmazott üzenetében így fogalmaz: „A békét szolgáló cselekvés stílusa az erőszakmentesség.” Ilyen gondolatokat fogalmaz meg: Az erőszak révén nem tudunk gondoskodni darabokra esett világunkról. Ha az erőszakra erőszakkal válaszolunk, az a legjobb esetben is kényeszerű elvándorláshoz és rengeteg szenvedéshez vezet, mivel az anyagi erőforrásokat óriási mennyiségben katonai célokra fordítják, elvonván ezeket a fiatalok, a nehézségekkel küzdő családok, az idősek, a betegek mindennapos szükségleteitől, vagyis a föld lakosságának java részétől. A legrosszabb esetben azonban az erőszak sokak vagy akár mindenki halálához vezethet fizikai és szellemi értelemben...

Jézus felvázolta számunkra az erőszakmentesség útját, amelyen ő végighaladt egészen a keresztfáig. Ha Jézus valódi tanítványai akarunk lenni ma, akkor ez azt is jelenti, hogy csatlakozunk az erőszakmentességre történő felszólításához. Az erőszakmentesség a keresztények számára nem csupán taktikus viselkedés, hanem a személy létezés-módja, annak az embernek a magatartása, aki annyira meg van győződve Isten szeretetéről és hatalmá-

ról, hogy nem fél szembeszegülni a rosszal pusztán a szeretet és az igazság fegyverével. Az ellenségszeretet a 'keresztény forradalom' lényegét alkotja. A 'Szeressétek ellenségeiteket!' (vö. Lk 6,27) evangéliumi felszólítást méltán nevezhetjük a „keresztény erőszakmentesség Magna Chartájának”: a lényege „nem abban áll, hogy megadjuk magunkat a gonosznak, hanem abban, hogy a rosszra jóval válaszolunk (vö. Róm 12,17-21), megtörve ezáltal az igazságtalanság láncolatát”. Határozottan kijelenti: „Egyik vallás sem áll a terrorizmus mellett.” Az erőszak Isten nevének meggyalázását jelenti. Soha ne fáradjunk bele, hogy elismételjük: „Isten neve soha nem igazolhatja az erőszakot.”

Békeaktivisták korábban sürgettek Ferenc pápát, hogy dobja sutba az egyház „igazságos háború” doktrínáját. Azt kérték, hogy dolgozzon ki egy enciklikát az aktív erőszakmentesség jegyében. A pápai üzenetet sajtótájékoztatón ismertető Peter Turkson bíboros azt mondta, nem zárja ki egy új enciklika vagy egy különleges bíborosi tanácskozás lehetőségét a témában, mert az igazságos háború elmélete többé nem állja meg a helyét a világban.

– *Missziós hangsúlytevés:* Az Egyház evangelizáló közösség, „kilépő egyház” legyen – mondja –, amely kezdeményez, bevon, kísér, gyümölcsöt hoz, felajánlja az irgalmasságot. Egyetemes hívást fogalmazzon meg minden ember felé. Jellemző, hogy még a kúriai reformnak is kiemelt célja, hogy az evangélium hirdetése és a missziós szellem mint távlat jellemezze az egész Kúria tevékenységét.

4. Strukturális változtatás

a) A katolikus egyházon belül

– *A pápaság megtéréséről beszél, a Kúria reformjáról* (a Zsinat óta esedékes, de az első 50 év alatt kevés dolog történt). A Kúria a Vatikán érdekeit figyeli és szolgálja, ezek nagyrészt világi érdekek, elhanyagolja a bennünket övező világot. Mindent elkövetek – mondja –, hogy megváltoztassam; „az udvar a pápaság leprája”. Nemzetközibbé és emberközelibbé akarja tenni, csökkenteni a létszámot, a bizottságokat, 9 bíborosból álló bizottságot hozott létre, amely nemrég adta le a még hátralevő megújítás tervét. A püspöki konferenciák számára konkrét jogkörök megadására sürget, üdvös decentralizációt emleget.

– *A közösségi egyház felé alakulás.* A plébániákat közösségek közösségének szeretné látni. Hangsúlyozza: a papi hatalom valójában feladat, nem méltóság, nem hatalom; Isten egész népe hirdeti az evangéliumot; az evangelizálás aktív szereplőivé kell nevelni mindekit.

– *Békességteremtés és párbeszéd.* A pápa szájából talán furcsának hangzik, de jó hallani: „Valahányszor meghallgatom a velem egyet nem értőket, az mindig jót tesz nekem, mindig ad valamit.” „Hogyan juthatnánk egységre másokkal, ha nem vagyunk képesek önmagunkon belül, mint katolikusok, egységben lenni?” (De ez nem uniformizálást jelent!).

– *A helyes dogmafejlődés mellett foglalt állást* (a Spadaro jezsuita atyával készült interjúban). Aquinói Szent Tamás tanítását mindig megkülönbözteti a késői tomizmus (skolasztika) merev képviselőitől, akik elvetik a történetiséget, a fejlődést. Ladaria jezsuita bíboros, a Hittani Kongregáció prefektusa jelenti ki egy helyen: „A dogmák fejlődése tény, és katolikus részről nincs kétség ennek legitimitása felől.”

– *A hitigazságoknak is van hierarchiájuk*, mondja a pápa; az első: Isten üdvözítő szeretetének szépsége Krisztusban.

– *Az erkölcs terén is van hierarchia;* az etika figyelmét az erkölcsi alanyra, a személyre irányítja, a szeretet és irgalom primátusára. (Az evangélium egyik legszebb mondata Ferenc pápa szerint: „Én sem ítélek el!”). Ez látszik például az elvált újraraházasodottaknak lelkipásztori döntés alapján történő szentségekhez járulásának engedélyezésében. Egyértelmű a lelkiismeret szerepének felértékelése.

b) Kiengesztelődés

a közösségek között
– *A keresztények egységének szolgálata.* Igazi párbeszéd: 2016. október 31-én a svédországi Lundban a pápa és a Lutheránus Világszövetség vezetői közösen emlékeztek a reformációra. Ekkor mondta: „Nem nyugodhatunk bele a megosztottságba, el kell ismernünk, hogy hibáztunk, és bocsánatot kell kérnünk.” Nem a történetek megvalósíthatatlan kijavítására törekszünk, hanem arra, hogy „másképpen fogalmazzuk meg azt, ami történt”. Ennek a gondolkodásmódnak egyik konkretizálása a vegyes házasság-

ban élők áldozásának bizonyos feltételek melletti engedélyezése.

– *A vallások közötti párbeszéd:* februárban az Arab Emirátusokba látogat, az „Emberi testvériesség” elnevezésű vallásközi találkozóra, a béke futaraként. Határozottan kijelentette: „Az igazi iszlám és a Korán megfelelő magyarázata ellenkezik minden erőszakkal.”

Befejezés

1. Közös vonások mindkettőjükben:

– Gondolati kiindulásuk a csak szerető, irgalmas Isten képe. A II. Vatikáni zsinat is fontos (Gyurka bácsi számára is reménység volt, a KIO-ban is többször idézi).

– A Jézussal való magatartásbeli azonosság újra alapeszmény.

– A közösségépítés és az apostolkodás fontossága.

– Evangéliumi mintájú primátus felé törekvés (párbeszéd és közös nevező keresése, egység szolgálata).

– Egyetemes szemlélet osztózásban, küldetésben, felelősségvállalásban.

– Radikalitás mindkét értelemben: egyrészt vissza a jézusihoz (radikálisan biblikus és Jézusra figyelő emberek), másrészt erős (felrázó) hangsúlyok a tanításban, elkötelezett és a jézusi eszményekhez felzárkózni akaró élet.

2. Mire indíthat bennünket szavuk

és példájuk?

a) *Az egység keresésére:* Az Isten Országa építése közben tartsk szem előtt, hogy a Jézust követők egyetemes közösségének egységére is figyelniük kell!

b) *Radikalitásra:* Igyekezzünk legjobb szándékunk és lelkiismeretünk szerint Jézussal létegyiségben, az általa élénk tárt, életet is odaadni tudó szereteteszményből semmit le nem alkudva, azt minden erőnkkel megélni és továbbadni!

c) *Türelemre:* Tudjunk türelmek lenni, ha úgy érezzük, hogy „nagyon lassan halad a szekér”!

Dr. Vik János, a Babes-Bolyai Egyetem tanára egy alkalommal azzal a felhívással zárta előadását, hogy mindenki minden reggel tegye fel a „pápaszemét”, és Ferenc pápa szemével nézzen az aznapra, akkor megtalálja az irgalmasság aznapi tennivalóit, és ezáltal a maga kevéssével építi az Isten Országát. – Ezt mi is megpróbálhatjuk!